

Yayın Adı Yacht Türkiye
Referans No 30521671
Renk Renkli

Yayın Tarihi 01.07.2013
Etki Tarafsız
STxCM 151,94

Küpür Sayfa 1
Tiraj 5822
Sayfa 130

Fırtına kuşu

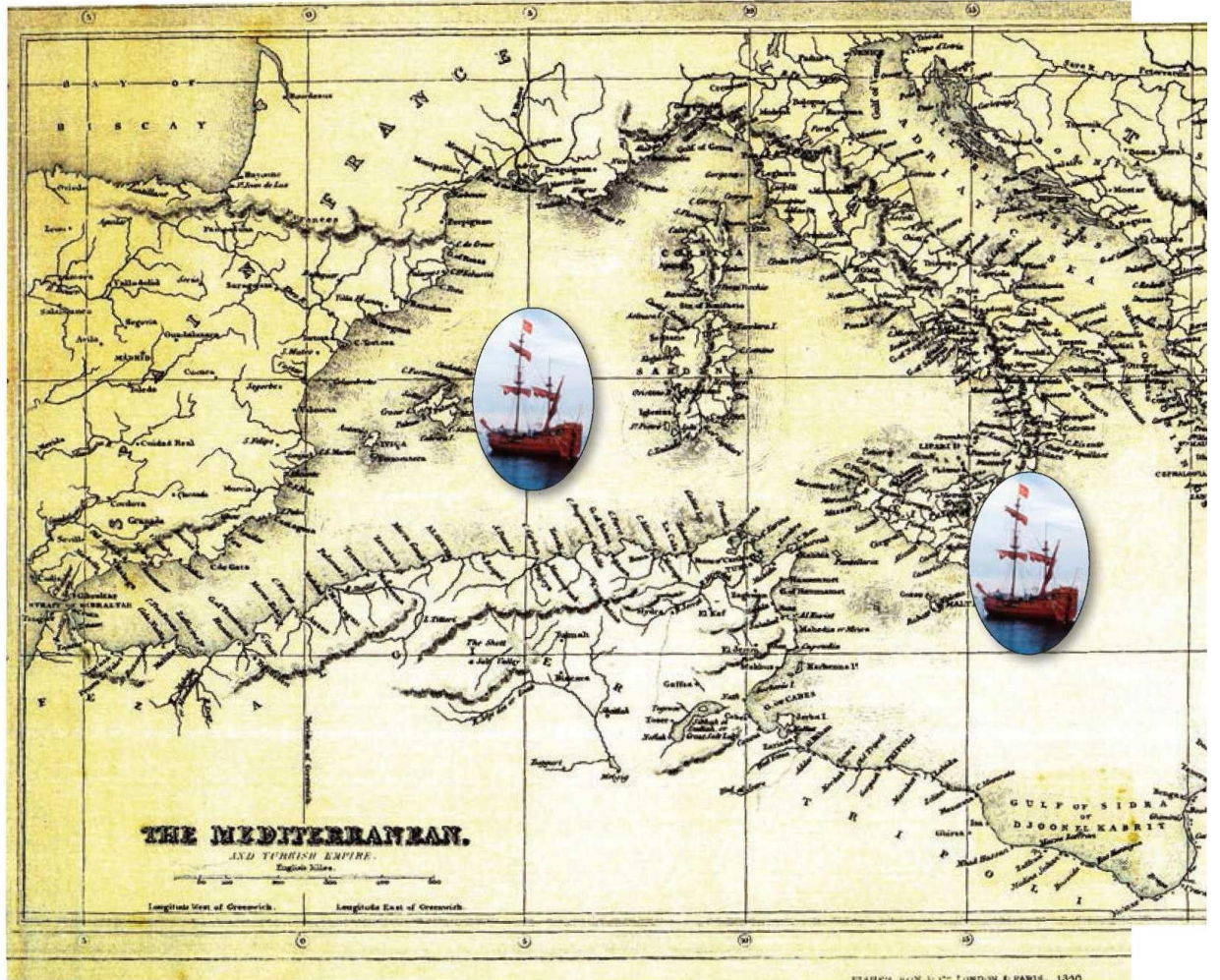

Kitab-ı Bahriye'nin Dümen Suyunda 2

Bu yazıda Kitab-ı

SÜHA UMAR / suha.umar@gmail.com
Fotografilar: SÜHA UMAR

“Deniz korku yeridir. Onu tanıyanın bile yüreğinin yağını eritir.” Böyle der Piri Reis, Kitab-ı Bahriye’nin ilk cümlelerinde. Haklıdır! Ama sadece bilenler için! Nitekim Reis devam eder; “Zira usta olan durumun ne olduğunu bilir; iyiliği, kötülüğü ancak usta anlar. Cahil olan sakınmayı ne bilir?” Bunca yılın denizcisi geçinen bizler de Reis’in izinde denize çıkarken onun bu sözlerini en başa yazıyoruz ki aklımızdan çıkmasın!

Yayın Adı Yacht Türkiye
Referans No 30521671
Renk Renkli

Yayın Tarihi 01.07.2013
Etki Tarafsız
STxCM 125,28

Küpür Sayfa 2
Tiraj 5822
Sayfa 131

Bahriye tanıtılır

Piri Reis, Türk ulusunun çok özel bir Kaptan-ı Derya'sıdır. Özelliği, dünyaca tanınmış bir haritacı (1513 ve 1528 tarihli haritaları) olmasının yanında, Denizin Kitabı'nın (Kitab-ı Bahriye) yazarı olmasından kaynaklanmaktadır.

İşte biz, Piri Reis'in bu yönünü bir kez daha Türk ve dünya kamuoyunun gündemine getirebilmek için

PIRI REIS'İN
AKDENİZİ.

denizlerdeyiz.

2013, UNESCO tarafından "Piri Reis Haritası Yılı" ilan edilmiş ve Piri Reis'i yetiştiren Türk ulusunu yönetenlerin aklına sadece bunu önermek gelmiştir. Kitab-ı Bahriye seyrimiz bu ayı biraz olsun kapatacak, ulusun üç beş ferdi olarak bizim UNESCO'ya da anlamlı bir katkımızı oluşturacaktır. UNESCO'nun, şimdilik bundan haberi yoktur! Öğrenirler!

Kitab-ı Bahriye modern çağ öncesi denizcilik kitaplarının en ünlülerinden birisidir. İçinde bir de dünya haritası vardır. Kitap, 23 fasıldan oluşan 78 sayfalık, manzum bir girişle başlar.

Önce kitabın yazılış amacını belirtir. Amcası Kemal Reis ile katıldığı sefer ve savaşları anlatır.

"Birlikte Avrupa illerini gezmiş, birçok din düşmanının bağrını ezmiştik" der. Ben ilk yazımda size, "birkaç kâfir kellesi almıştır" dememiş miydim?

Sonra sıra fırtınalara, pusulaya, yönlere (rüzgârlara) gelir.

"Zira denizde çok rüzgârlar eser, fırtınalar olur ve yolları keser. Fırtınaların her biri yazılmış olup tâ 'filanca gün' fırtına vardır diye gemiciler, başlarını koymak için liman ararlar"

"Ey gayretli kişi, başlıca rüzgârlar dört olup, hepsi büyük rüzgârlardır. Bunlardan birisi doğu, diğeri kuzey, bir başkası batı, biri ise güneydir... (bunları) Pusulada siyah ile göstermek gelenek olmuştur... Dört rüzgâr da kırmızı ile belli edilir. Bunlar Karayel, Şuluk (Keşişleme), Lodos ve Poyrazdır."

"Bu sekizden de başka sekiz çıkar, eser yel sayısı on altı olur. Bu on altıdan başka, bir on altı daha vardır. Ancak onlar birer yoldur. Rüzgâr değildir. Böylece her tarafa yol olmak için otuz iki bahis olur" diyerek "Rüzgâr Gülü"nü bir güzel tanımlar, Piri Reis.

Akdeniz karışıktır!

Madem Akdeniz'e çıkıyoruz, Reis'in şu sözleri de kulağımıza küpe olsun. "Akdeniz'in durumu ona (Hind ve Çin denizlerine-Umar) hiç uymaz... Ey dost, bütün rüzgârlar ne tür olursa olsun, Akdeniz'de karışıktır."

Akdeniz'de rüzgârlar, öyle okyanuslardaki gibi altı ay bir yöne, altı ay diğer yöne esmez diyor Piri üstat ki haklıdır. Ege'nin birden bastırıp sağa-nakları bile başlı başına bir derttir ki, binlerce yıl, ►

Yayın Adı Yacht Türkiye
Referans No 30521671
Renk Renkli

Yayın Tarihi 01.07.2013
Etki Tarafsız
STxCM 253,33

Küpür Sayfa 3
Tiraj 5822
Sayfa 132

onca teknenin denize gark olup kıyıları batıklarla doldurmasının başlıca nedenidir. Tedbirli oluna vesselam! Reis pusulayı da unutmamıştır. Görelim bakalım nasıl anlatır.

“O yuvarlak bir kutu olup, ağzı camlıdır, otuz iki köşeli bir de kâğıdı vardır. Yapan onu bir çeliğe geçirilmiş ve işaretleyerek, dönmesini sağlamış. O, bir köşeye varıp karar eylediğinde, Kuzey Yıldızı'na işaret eder. O kâğıdın altında bir demir parçası vardır. Ucu yuvarlak olup, miknatis olmuştur... Miknatisle demir bir araya gelince, demir kendiliğinden ona doğru döner.”

Piri Reis, haritayı anlatırken Kuzey Yıldızı'na tekrar döner ve “Bu Kuzey Yıldızını aklında tut. Türkler bu yıldızla ‘Demirkazık’ adını verirler” der. Doğrusu ilkokulda bize öğretilen “Demirkazık” adını unutamıyorduk! Kitab-ı Bahriye’de bulunca ne sevindim bilemezsiniz!

Usturlap olsa çare olmaz

Gelelim haritacıların pirinin sonraki fasıllarda anlatığı haritalara. Bakalım ne demiş, nasıl söylemiş?

“Harita, irtifa almakla (derinlik ölçmekle-Umar) ve öylesine bakmakla çizilemez... Denizde pek çok taş vardır ki çoğunun üzeri dört veya beş kulaçtır... Bunlara usturlab olsa bile çare olmaz... Kıl kadar noksanı oldu ise... O harita ile hiçbir iş görülmez...”

“Avrupalılar ‘karta’ derler. Yeryüzü karalarını denizlerin dörtte biri sayarlar. Akdeniz’e hepsinin çeyreği denilir. Bilin ki ben onların hepsine (Akdeniz, Karadeniz ve İspanya Denizi-Umar) ‘Bahr-i Rûm’ (Akdeniz) dedim.”

Bırakalım Piri Reis biraz soluklansın. Ben de size, Reis’in sözünü ettiği usturlabı anlatayım. Yıllar önce Oman’a atanan büyükelçi arkadaşşıma, “bana bir usturlap getir” dediğinde yüzüme, sanki “bir uzaylı getir”

demişim gibi bakmıştı. Haklıydı çünkü denizci değildi, öyle namazla niyazla da pek bir işi yoktu.

Usturlap, daha sonraki yüzyıllarda “Sextant” olarak tanınacak aletin atasıdır. Latin dilinde “Astrolabe” diye bilinen bu aletin Türkçeye çevirisi “Yıldız Avcısı”dır. İslam âleminde kâblenin saptanması amacıyla kullanılmışsa da bunu gök cisimlerinin (Güneş, ay ve yıldızlar) yerlerinin belirlenmesi yoluyla yaptığı için, deniz seyrinde de yararlanılmıştır. Sextant da gök cisimlerinin ufuk çizgisine göre açılarını belirler.

Yedi denizler

Biz yine Piri Reis’e dönüp yedi denizleri bilelim.

Reis, sekizinci fasılda dünyada bilinen yedi denizin adlarını açıklar. ►

EKİP

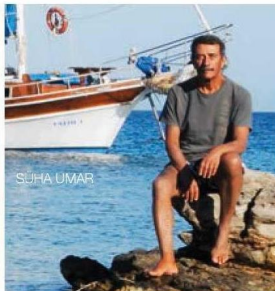
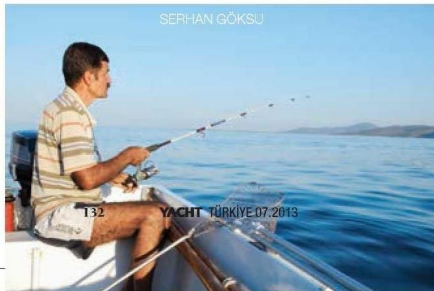
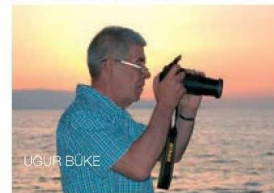
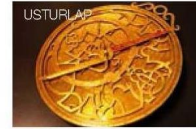
- Süha Umar, Büyükelçi (E) (Ekip Başkanı)
 - Umur Apaydın, Büyükelçi (E)
 - Ali Pekdeğer, İşadamı
 - İskender Aruoba, Endüstri Mühendisi
 - Öner Şaylan, Gemi Mühendisi
 - Serhan Göksu, Orman Yüksek Mühendisi
 - Ahmet (Nurettin) Özkurt, Yat kaptanı
- Süha Umar, İskender Aruoba, Öner Şaylan ve Ali Pekdeğer, geçmiş yıllarda “Bodrum Cup”ta (Bodrum Ahşap Yat Yarışları) katılmış ve çeşitli dereceler almışlardır. Ekip, İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Aranca ve Rusça konuşmaktadır.

BİLİMSEL DANIŞMANLAR

- Prof. Dr. Bilge UMAR
- Prof. Dr. İlber ORTAYLI

KİTAP YAYIN DANIŞMANI

- Ugur BÜKE

Yayın Adı Yacht Türkiye
Referans No 30521671
Renk Renkli

Yayın Tarihi 01.07.2013
Etki Tarafsız
STxCM 133,89

Küpür Sayfa 4
Tiraj 5822
Sayfa 133

FIRTINA KUŞU

Dokuzuncu fasılda Portekiz keşiflerini, onuncu fasılda Habeş ülkesini, on birinci fasılda dünyanın yuvarlak olduğunu ve dönenceleri, ekvator ve kutupları anlatır.

On ikinci fasılda Portekizlilerin Hindistan'a gidişlerini ve bu seyre ait ayrıntılı denizcilik seyir bilgilerini nakleder.

On üçüncü fasıl Çin Denizi'ni, on dördüncü fasıl ise Hint Denizi'ni, buradaki mevsim rüzgârlarını ve enlem saptama yöntemlerini bir bir söyler.

On altıncı fasılda Pars Denizi (Basra Körfezi) ve inci avcılığına ilişkin bilgiler verir.

On yedi ile yirminci fasıllarda, Hint Okyanusu'nun, "Bahri Zenç" dediği, batı kıyılarını anlatır.

Kalan bölümlerde, Bahri Magrip (Batı Denizi) ve Bahri Azam (Ulu Deniz- Atlas Okyanusu), Amerika'nın keşfini ve keşfedilen yerleri konu eder.

Bunlar okumak için iyi olup rotamızın dışında kalan yerler ve konulardır.

En ayrıntılı bölümü

İşte şimdi nihayet Kitab-ı Bahriye'nin yıllardır rüyalarıma giren bölümüne geldik.

Piri Reis, "Akdeniz kıyılarını, Arabistan'ı, Avrupa'yı, Anadolu ve Magrip diyarlarını gezerdim. Lazım yerlerde ne varsa, hepsini bir bir yazdım. Çünkü bu bilgiler harita ilmi ile olmaz, açıklanmalıdır, bunlar perge-

LODOS FIRTINASI
 ÇİFTLİK LİMANI-
 DATÇA

le gelmez" diyerek girdiği ikinci bölümde, Akdeniz'in belli başlı limanları, körfezleri, koyları, burunları, yarımadalara, adaları, boğazları, su kaynakları, en iyi sığınakları yanında her ülkenin-kentin halkı ve onların kültürlerinin ilginç yönlerini de anlatır.

Seyre de yazmaya da Çanakkale Boğazı ile başlar, Ege Denizi'nin kıyılarını ve adaları, Adriyatik Denizi'ni, Tyrrhenian (Korsan) Denizi'ni, Ligurya Denizi'ni, Fransız Riviera'sını, Balear Adaları'nı, İspanya kıyılarını, Kanarya Adaları'nı, Kuzey Afrika kıyılarını, Mısır'ı, Nil Nehri'ni, Yakın Doğu (Levant) ve Anadolu kıyılarını ayrıntılı biçimde aktarır. Gittiği her kentin önemli anıtlarını ve yapılarını da anlatır.

Kitabın nesir (düz yazı) ile yazılmış Bahri Rum (Ak-

"Biz Akdeniz'i bir dolanalım. Diğer denizleri de başkaları gezip dolaşsın, not edip yazsın."

deniz) bölümü, 209 fasıl, 215 harita ve portolan ile Kitab-ı Bahriye'nin en ayrıntılı bölümünü oluşturur.

Piri Reis, şiiirden düz yazıya geçiş nedenini, Akdeniz'i de manzum olarak yazsaydı "sözün uzayacağını hâlbuki iş başında, sıkıntılı yerler ve özellikle geceleri denizciler için şiir okumak değil, pek çabuk bilgi alıp ona göre davranmak gerektiğini" söyleyerek açıklar. Bu sözlerinden de anlaşılmaktadır ki, Piri Reis o zamanın bilinen tüm denizlerini yazmıştır ama Kitab-ı Bahriye'nin denizciler için bir kılavuz olma özelliği, öncelikle Akdeniz için geçerlidir. Biz de zaten Kitab-ı Bahriye seyrine çıkarken "Biz Akdeniz'i bir dolanalım. Diğer denizleri de başkaları gezip dolaşsın, not edip yazsın" demektedir. "Hepsini biz gezelim" demenin anlamı yok!

"Kitab-ı Bahriye Seyrine temel alınan, Kültür Bakanlığı yayını eserdir" diyecektim ki Boyut Yayıncılık'ın kısa süre önce bastığı, "bir sanat eseri" olan Kitab-ı Bahriye'yi aldım. Öyle "rahle"siz okunacak gibi değil ama tam bir hazine. Neden mi? Hemen anlatayım.

"Strabon'un İzinde" dizisinde gördüm. Bu tür eserler okurken iyidir de önüne koyup, "yahu nerelermiş bu anlattığı yerler?" diye yola çıkınca iş değişir. Arzının ve adların onca yüzyıl içinde değişmiş olması bir yana, eğer Codex Kultur Atlas vs. gibi kaynaklardan haberiniz ►

Yayın Adı Yacht Türkiye
Referans No 30521671
Renk Renkli

Yayın Tarihi 01.07.2013
Etki Tarafsız
STxCM 241,67

Küpür Sayfa 5
Tiraj 5822
Sayfa 134

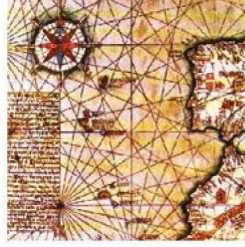

FIRTINA KUŞU

RUZGÂR GÜLÜ:
EN BASİT VE
SEVİMLİ HALİYLE

HARİTA ÜZERİNDE
RUZGÂR GÜLÜ VE
UYGULAMASI

yoksa -çoğu kez olsa da- kitaplarda sözü edilen yerleri yerli yerine oturtmak, bazen Amerika'yı yeniden keşfetmekten de zordur. İşte bu açıdan, Boyut'un büyük boy Kitab-ı Bahriye'si kadar onun küçük boyuttaki İngilizce örneği de pek yararlı. Büyükte birçok portolanın üzerindeki eski Türkçe notlar günümüz Türkçesine çevrilmiş, İngilizcesinde ise, hemen her yer, günümüz deniz haritalarında işaretlenmiş. Eh gerisi de artık, denizci ve tarih-arkeoloji meraklısı geçinen bizlerin "ferasetine" kalmış. Ama biz bununla da yetinmeyip, derya-deniz bilgi sahibi, dünya durdukça adları yürüsün, yazdıkları, anlattıkları herkesin kulağına küpe olsun, Prof. Dr. Bilge Umar ile Prof. Dr. İlber Ortaylı'yı da, başımız sıkıştığında akıl danışmak üzere ekibe katk. Böyle biline vessalam!

İki yılda tamamlayacağız

"Rota?" diyorsunuz. Rota, "ne zaman nereye istersek gideceğiz. Geri dönüp yine gideceğiz!" Siz Piri Reis'in Gelibolu'dan çıkıp, tek bir seyirle, kitapta yazdığı rota üzerinden yine oraya döndüğünü düşünüyorsanız ya denizi ya denizciliği büyük olasılıkla ikisini de hatta Piri Reis'i ve tarih de bilmiyorsunuz demektir. Günümüzde öyle de yapılabilir ama bu zaman ve maliyet olarak uygun olmaz. Her ne kadar ekibimizi denizde görerseniz, "bu adamlar yaşamları boyunca Piri Reis'in peşine düşüp Kitab-ı Bahriye seyri dışında bir iş yapmamışlar" diye düşünebilirsiniz de son kararınızı vermeden bu yazıya ek kutuya bir göz atın. Belki de yapmışlar hatta halen de yapıyorlardır!

Kitab-ı Bahriye seyrini iki yıl içinde tamamlamayı düşünüyoruz. Fıllı seyir süresinin toplam dört-altı ay olacağını varsayıyoruz. Poseidon'un izniyle! Unutmayın ki Poseidon'u kızdıran Odysseus'un Truva'dan İthaka Adası'na dönmesi neredeyse 20 yıl almıştı! Piri Reis de Kitab-ı Bahriye'yi yazacak bilgileri yaklaşık 25 yılda toplamıştı. Reis bir yandan da korsanlık ediyor, büyük deniz savaşlarına katılıyordu. Bizim -en azından şimdilik- böyle bir niyetimiz yok! O kadar uzatmayız!

SEKSTANT

TEKNELEHİMİZ 3:
SİĞİRLARIN FATHİ, ALABALIK

Yine de, fırtınaları ve diğer beklenmeyen durumları saymasak bile Piri Reis'in sözünü ettiği kaleleri gezmek, kuyuları (kalmışsa) bulmak, fotoğraf-film çekimi, uğrak yerlerinde hatta seyir sırasında ek zaman gerektirecek. Bunun farkındayız. Öte yandan amacımız Piri Reis gibi "peksimet yiyerek, kuyu suyu içerek Akdeniz'i dolaşabileceğimizi kanıtlamak" değil. (Onun öyle yaptığını kim söyledi?) Ege'de, Adriyatikte, rotamızın üstündeki diğer denizlerde iyi bir kıyı restoranı bulunca oturup yemek yemeğe ayrıca, başbakan duymasın -duysun, duysun- "Tencerem var, tavam var, çapulcu-yum havam var! Atamızdan yadigar her gün bir duble rakım var!" ilkemize bağlı kalmaya kararlıyız! Güneşin kavuşmasına bir mızrak boyu kaldığında da, içine yeşil Bodrum mandalinası atılmış, cin-tonik de içilecek! Eh bunlar da biraz zaman alacak haliyle!

Şimdi bize sponsor olup, birkaç kasa rakı verecek firma anyoruz! Bulunca hemen, "iskele alabanda, yelkenler forat!"

PIRİ REİS 1553'TE
KANUNI'NIN
FERMANI İLE
İDAM EDİLDİ.

"Piri Reis Kimdir?

Adının "Hacı Ahmet Muhittin Piri" olduğu, Gelibolu'da veya Karaman'da, 1465-1470 yılları arasında doğduğu biliniyor. Babası Hacı Mehmet Piri'dir.

Denizciliğe, 1481 de, amcası Kemal Reis'in yanında, korsanlıkla başlamış. Birinci İnebahtı (1499), İkinci İnebahtı (1500) gibi birçok deniz savaşına katılmıştır. Amcası Kemal Reis, Mısır'a giderken, fırtına-

da gemisi batıp önce Gelibolu'ya dönen Piri Reis, Kitab-ı Bahriye üzerinde çalışmaya başlamıştır. 1516 tarihinde Osmanlı Donanması'nda kaptan olarak tekrar denize açılmış, İmparatorluğun, 1516-17 tarihlerinde Mısır'ı fethettiği savaşlara. 1522'de St. John Şövalyelerine karşı yapılan Rodos Seferine katılmıştır. Piri Reis 1524 tarihinde, Vezir İbrahim Paşa'yı (Pargalı İbrahim) Mısır'a götüren filonun kılavuzluğunu da yapmıştır. 1547 yılında, "Reis-Amiral" unvanını alarak, karargâhı Süveyş'te bulunan, Osmanlı Hint Donanması, Mısır Filo Komutanlığına getirilmiştir. 90 yaşına yaklaşırken, Basra Valisi Kubat Paşa'nın, Portekizlilere karşı giriştiği yeni bir savaşta desteklemeyi reddedip Mısır'a dönmüş ve 1553 yılında, Kanuni Sultan Süleyman'ın fermanı ile başı kesilerek idam edilmiştir."